

Sir Winston Churchill: az Európai Egyesült Államok szószólója

Winston Churchill 1874 - 1965

Winston Churchill – katonatiszt, haditudósító, 1940–1945 és 1951–1955 között Nagy-Britannia miniszterelnöke – egyike volt azoknak a politikusoknak, akik az elsők között szorgalmazták egy „Európai Egyesült Államok” létrehozását. A második világháború tanulságait levonva Churchill meggyőződésévé vált, hogy a békét csakis az egyesült Európa tudja garantálni. Célja az volt, hogy egyszer és mindenkorra véget vessen a kontinenst oly sokszor megfertőző nacionalizmusnak és háborús uszításnak.

A történelmi leckéből leszűrt következtetéseit 1946-ban a zürichi egyetemen az „akadémiai ifjak” előtt tartott híres beszédében így fogalmazta meg: „Létezik orvosság, amely [...] néhány év leforgása alatt Európa egészét [...] szabaddá és boldoggá teszi. Ez nem más, mint az európai népek – vagy legalábbis jórészüik – közösségének újrateemtése és egy olyan otthon létrehozása számukra, amelyek oltalmában békében, biztonságban és szabadságban élhetnek. Egyfajta Európai Egyesült Államokat kell létrehoznunk.”

Churchill a Hitler-ellenes koalíció vezéralakjából így az európai ügy élharcosává vált.

Winston Churchill festőként és íróként komoly elismertséget szerzett: 1953-ban irodalmi Nobel-díjjal tüntették ki.

A kezdetek

Winston Churchill 1874. november 30-án született az arisztokrata Spencer-Churchill családban Marlborough hercegének leszármazottjaként, édesanyja azonban Amerikában született. A kiváltságos gyermekkor után 1888-ban kezdte meg tanulmányait a Harrow-ban, London elit fiúiskolájában. Eredményei nem voltak kiemelkedőek, ezért az iskolai éveket nem is élvezte különösebben.

Az 1893-as érettségi után a sandhursti Királyi Katonai Főiskolára felvételizett, ahová azonban csak harmadik próbálkozásra sikerült bejutnia. A diploma megszerzése után katonai pályafutásba kezdett: öt év alatt három különböző földrészén harcolt, négy kitüntetést és egy érdemrendet nyert el, öt könyvet írt, majd parlamenti képviselő lett – mindezt még a 26. születésnapja előtt.

Politikai karrier

A brit hadseregben teljesített szolgálata mellett Churchill katonai újságíróként is dolgozott: a Dél-Afrikában dúló búr háborúról tudósítva hadifogságba esett. A fogolytáborból való szökésének híre bejárta a világsajtót. Végül 1900-ban tért vissza Angliába, hogy megkezdje politikai pályafutását. Parlamenti képviselőként több kormányban is belügyminiszterként szolgált, majd az Admiralitás Első Lordjának (haditengerészetért felelős miniszternek) nevezték ki, ahonnan 1915-ben egy elhibázott katonai akció miatt kénytelen volt lemondani. Ekkor úgy döntött, hogy visszatér a hadsereghez és a nyugati fronton a Királyi Skót Lövészek 6. zászlóaljának parancsnokaként a francia lövészárkokban harcolt. Amikor 1917-ben új kormány alakult, Churchillt hadfelszerelési miniszterré nevezték ki. A külügyminiszeri szék kivételével 1929-ig az összes fontos miniszteri poszton szolgált.

1929-ben eltávolodott pártjától, a Konzervatív párttól. Churchill életében ekkorra tehető a „vadság éveiként” is ismert időszak kezdete. Idejét rendkívül termékeny és sokat publikáló szerzőként és újságíróként elsősorban az írásnak szentelte. Churchill azon kevesek egyike volt, aki már jóval a második világháború előtt felismerte Hitler egyre erősödő hatalmának veszélyét, és ő volt az első, aki e félelmének hangot is adott.

Churchill egyik beszéde alatt a győzelem jelét mutatja az 1945-ös hágai Európa Kongresszuson.

A második világháború

1939-ben Churchill jóslata valóra vált: kitört a második világháború. A következő évtől – már Nagy-Britannia miniszterelnökeként – országa az ő vezetésével vészelt át a háború nehéz éveit, lelkesítő beszédeivel kitartásból példát mutatott és reményt öntött népébe. A vereséget és a náccikkal való alkudozás gondolatát egyaránt rendíthetetlenül elutasította, és ez – különösen a háború elején, amikor Anglia még egyedül állt szemben Hitlerrel – erőt adott a brit ellenállásnak. Ennek ellenére Churchill a háború után a választásokat elvesztette ugyan, de abbéli képességét nem, hogy a jövő eseményeit pontosan megjósolja. Ezt igazolta a Missouri állambeli Fultonban, a szovjet kommunisták által jelentett fenyegetésről tartott híres beszéde is, amelyből a mára elhíresült „vasfüggöny” kifejezés ered.

Az „Európai Egyesült Államok”

Churchill 1946-ban egy másik híres beszédet is tartott a zürichi egyetemen, amelyben az „Egyesült Európai Államok” létrehozását szorgalmazva arra bízta Európa népeit, hogy fordítsanak hátat a múlt szörnyűségeinek és tekintsenek a jövőbe. Kijelentette: Európa nem engedheti meg magának, hogy a múlt sérelmeiből fakadó gyűlölet és bosszú vezérelje. Az igazságon, a könyörületességen és a szabadságon alapuló „európai család” újraalkotása felé „az első lépés csakis egy »Európai Egyesült Államok« felépítése lehet. Csak így adhatjuk vissza százmilliónyi dolgos ember számára mindazt az örömet és reményt, amely nélkül nem érdemes élni.”

Európa Tanács

Az „Európai Egyesült Államok” létrehozásának e gondolatával Churchill az elsők között állt ki az európai integráció mellett annak érdekében, hogy a két világháború kegyetlenségei soha ne ismétlődjenek meg. Ehhez első lépésként az Európa Tanács felállítását javasolta. 1948-ban a kontinens mindahány országából 800 küldött vett részt a Churchill tiszteletbeli elnökletével zajló hágai Európa Kongresszuson.

Ennek eredményeként 1949. május 5-én létrejött az Európa Tanács, amelynek első ülésén maga Churchill is jelen volt. Felhívását tekinthetjük akár a későbbi integráció gyűjtőszikrájának is, amint erről az 1957-es Római Szerződést előkészítő 1955-ös Messinai konferencia résztvevői később meg is egyeztek. Ő volt továbbá az első, aki felvetette a kontinens védelmét szolgáló, valamint az európai diplomáciai érdekek erőteljesebb érvényesítését lehetővé tevő „európai hadsereg” ötletét is. 1959-ben pedig – éppen egy évtizeddel azután, hogy Churchill először szállt síkra az ügy érdekében – az Emberi Jogok Európa Bírósága is megkezdte működését.

Az Európa lakosságát a náciizmus és a fasizmus elleni közös harcra felszólító Winston Churchill az európai integráció motorja és élharcosa lett.